

SICA

Notes de la directora SICA

Un estiu vaig arribar a peu en un petit poble de la Costa da Morte. Em vaig quedar absolutament fascinada, tant pels paisatges com per les històries de vida d'aquest poble mariner marcat per la brutalitat de l'oceà, que sense demanar permís envaeix tot el teu cos i que, tal com va dir el pintor Urbano Lugrís, és “el gran depredador, el gran assassí, en les seves entranyes habiten els ofegats i de les seves entranyes viu tota la Costa da Morte”.

Trobar un bar obert va ser la recompensa més gran. Ens vam asseure en una taula, em vaig fixar en un nen de mirada desperta. Tenia la mateixa edat que el meu fill, encara que ja havia viscut dues vida més. Li vaig preguntar el nom i vam entaular conversa. No va trigar a mostrar-nos en el mòbil un reportatge sobre l'ofici perillós dels percebeiros. Ell, orgullós, ens va dir que tots eren familiars seus. En un instant vaig poder percebre en la seva mirada una lluentor especial: ell també volia ser percebeiro. Mai oblidaré aquells ulls, contenien tota la passió pel MAR, s'endevinava el rastre de l'adrenalina d'aquells homes i dones que posen tota l'atenció en l'anar i venir de les ones amb un sol objectiu: preservar la vida en la captura d'un marisc sense cor. Ell ja havia entès que viure del mar va lligat a la possibilitat de morir en el mar, com la gran sepultura oberta que és la Costa da Morte.

Uns dies després, el seu oncle ens va explicar que els seus pares formaven part d'aquella generació perduda de la Galícia dels anys noranta, en què la forma de vida tradicional vinculada al mar i a la terra es posava en dubte per l'entrada a la Comunitat Econòmica Europea, i els diners fàcils substituïen la duresa del mar pel contraban o el consum de drogues. En aquest context es mou Sica, que vol ser marinera com el seu pare i que s'endinsa en un dolorós viatge de descobriment en què la NATURALESA és l'única capaç de retornar l'harmonia a la seva vida.

Des del meu primer viatge a la Costa da Morte, l'estiu del 2016, seguint la metodologia de la meua experiència com a documentalista, he anat coneixent les persones clau per crear els personatges de la ficció. Rubén Vázquez (Susó) als quatre anys veu com l'huracà Hortensia arrenca la teulada de casa seva i des de llavors s'ha convertit en el caçatempestes. Està convençut que Ofelia arribarà abans del que ens podem imaginar. Manuel Tajés (el Rubio) és l'exbussejador que ha rescatat trenta-vuit cadàvers del fons marí, que coneix com si fos el palmell de la seva mà. I així, a poc a poc, he anat construint una trama de ficció, a partir del treball de camp propi del gènere documental, entenent que només aquest pot ser el paisatge de la història i les motivacions que em porten a filmar en aquest racó del món.

He redescobert que una no pot escapar de les seves obsessions i que la vivència personal deixa un rastre tan profund que inevitablement es cola per les esquerdes del procés creatiu. NADAR, la meua òpera prima, gira entorn d'una família de dones marcada per l'absència masculina: el meu avi, afusellat després de la Guerra Civil. La recerca iniciada per la protagonista-directora per saber més coses sobre aquest home i la seva història no és més que un MacGuffin narratiu per parlar d'altres temes i arribar a la conclusió que els fantasmes sempre són com pastilles de sabó que acaben per escapar-se. En canvi, les figures FEMENINES, la mare i l'àvia, són com escultures pètries, inamovibles, incondicionals. El vent les esculpeix i les desgasta però continuen SENT PRESENTS.

En aquest COMING OF AGE passa una cosa similar. SICA investiga creant Acció, i en aquesta cerca perd la pell de la infància i s'obre pas al desencantament inevitable del món adult. Es veu abocada a reconciliar-se amb la mare i a entendre que ella sempre ha estat aquí. I així tancar el cercle del viatge de l'heroi dibuixat per Campbell, però ara sí, amb MIRADA DE DONA, com relata Maureen Murdock a Ser mujer. Un viatge heroico.

El paisatge salvatge de la Costa da Morte aglutina un parell d'idees essencials: d'una banda, la transformació d'una forma de vida històricament vinculada al MAR de tota una comunitat -no ha deixat de ser així des dels inicis de la Revolució Industrial- i, d'altra banda, la urgència en primer pla que ens situa en un compte enrere, en què si no revertim la tendència actual viurem en un planeta amb sequeres, inundacions extremes i tempestes tropicals, és a dir, violència natural que es tradueix en violència sobre els habitants del planeta més vulnerables.

La Costa da Morte, aquest racó del món, condensa en aquest film l'alerta de perill i reflecteix les nostres pors i alhora l'esperança de revertir la situació i el desig de llegar als nostres fills un planeta sa. Situa, en el centre del pla, la gran protagonista: la NATURALESA.

Sica és una història UNIVERSAL que atrapa l'espectador seguint l'HEROÏNA en el seu moviment constant per un paisatge que es converteix en un personatge més en un dels escenaris més bells de la terra amenaçats per la crisi climàtica.

Carla Subirana